

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატამ მნიშვნელოვანი განმარტება გააკეთა სამოქალაქო კოდექსის 142-ე მუხლით გათვალისწინებული 10-წლიანი ხანდაზმულობის ვადის გამოყენებაზე (საქმე Nზს-100(კ-20)).

დავის საგანი შეეხებოდა აღსრულების ეროვნული ბიუროს მიერ სასამართლო გადაწყვეტილების აღსრულების შეუძლებლად მიჩნევას და სააღსრულებო ფურცლის კრედიტორისათვის უკან დაბრუნებას, სკ-ის 142.2 მუხლის საფუძველზე, სასამართლოს კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილებით დადასტურებული მოთხოვნის ხანდაზმულობის ვადის გასვლის გამო.

სასამართლოს კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილებით დადასტურებული მოთხოვნისათვის სამოქალაქო კოდექსის 142-ე მუხლის პირველი ნაწილით განსაზღვრულია 10-წლიანი ხანდაზმულობის ვადა, ხოლო ამავე მუხლის მეორე ნაწილის თანახმად, თუ დადასტურება შეეხება პერიოდულად განმეორებად მოქმედებებს, რომლებიც მომავალში უნდა შესრულდეს, მაშინ მათ მიმართ გამოიყენება 129-ე მუხლის მეორე ნაწილით დადგენილი ხანდაზმულობა, რაც, თავის მხრივ, შეადგენს 3 წელს. საკასაციო სასამართლოს მოსაზრებით, 142-ე მუხლის პირველი და მეორე ნაწილების ერთმანეთისგან გამიჯვნის კრიტერიუმია ის, თუ რა სახის ვალდებულებით-სამართლებრივ ურთიერთობებს შეეხება სასამართლო გადაწყვეტილებით/განჩინებით დადასტურებული მოთხოვნა. განსახილველ შემთხვევაში, თბილისის საქალაქო სასამართლოს განჩინებით ბანკსა და ფიზიკურ პირს შორის დამტკიცებული მორიგების პირობების მიხედვით, მოპასუხემ აღიარა ხელშეკრულებიდან გამომდინარე საკრედიტო ვალდებულებები და ივალდებულა, მისთვის დაკისრებული თანხა ბანკისათვის აენაზღაურებინა დადგენილი გრაფიკის შესაბამისად. ამასთან, მორიგების აქტით დადგინდა, რომ კრედიტის დაფარვის ვადისა და ბანკის მიერ გაწეული ხარჯის ანაზღაურების ვადის დარღვევის შემთხვევაში ბანკი დაუყოვნებლივ მიმართავდა სასამართლოს სააღსრულებო ფურცლის მისაღებად, საკრედიტო ვალდებულებების იძულებითი აღსრულების წესით დაკმაყოფილების მიზნით. საკასაციო სასამართლომ ყურადღება გაამახვილა ბანკსა და ფიზიკურ პირს შორის გაფორმებული ხელშეკრულების შინაარსზე და მიიჩნია, რომ პერიოდულად შესასრულებელი ვალდებულებისგან განსხვავებით, სახეზე იყო ერთი ვალდებულება, რომელსაც ფიზიკური პირი იხდის ნაწილ-ნაწილ. ცალკეული/თითოეული გადახდის პერიოდული ქრონოლოგიური განმეორება იყო ერთი მოთხოვნიდან ნაწარმოები და ვალდებულებისათვის არ იყო დამახასიათებელი დროის სხვადასხვა მონაკვეთში თავიდან წარმოშობა.

საკასაციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ სასამართლო განჩინებით დამტკიცებული მორიგების შედეგად, პროცესის მონაწილეთა შორის ჩამოყალიბდა სამართალურთიერთობის ახალი საფუძველი, დაიდო ახალი ხელშეკრულება, საიდანაც წარმოიშვა მათი მოთხოვნები და ვალდებულებები. სწორედ ამ ხელშეკრულების შინაარსია განმსაზღვრელი სამოქალაქო კოდექსის 142-ე მუხლის პირველი თუ მეორე ნაწილის გამოყენების თვალსაზრისით.

საკასაციო სასამართლოს მოსაზრებით, პერიოდულად შესასრულებელი ვალდებულება სახეზეა მხოლოდ მაშინ, თუ ეს ვალდებულება დროის სხვადასხვა მონაკვეთში რეგულარულად თავიდან წარმოიშობა და ეს წარმოადგენს მოთხოვნის ბუნებას (მაგ: ქირავნობა, იჯარა, სარჩოს, ალიმენტის გადახდის ვალდებულება და ა.შ.). ვალდებულების სახეობა დამოკიდებულია ასევე მოთხოვნის წარმოშობის მომენტზე, რაც, თავის მხრივ, განპირობებულია ვალდებულების შესრულების დროით და იმ მომენტით, თუ რამდენი ვალდებულება უნდა შესრულდეს. ვალდებულების შესრულების რამდენი მომენტიც არსებობს, არსებობს იმდენივე ვალდებულება და შესაბამისად, წარმოიშობა იმდენივე მოთხოვნა. ამასთან, მოთხოვნა შეეხება პერიოდულად განმეორებად მოქმედებებს, რომელთა განხორციელებაც უნდა მოხდეს მომავალში.

საკასაციო სასამართლომ ჩათვალა, რომ ცალკეული/თითოეული შესრულების პერიოდული ქრონოლოგიური განმეორება არ არის მოთხოვნის ბუნების ნაწილი. სასამართლომ პრინციპულად მიიჩნია, რომ ვალდებულება დროის სხვადასხვა მონაკვეთში თავიდან წარმოიშვას და მხარეთა შორის არსებული სამართალურთიერთობა არ იძლეოდეს მოვალისაგან მომავალში შესასრულებელი ვალდებულებების ერთიანად, წინსწრებით შესრულების მოთხოვნის შესაძლებლობას. ერთიანი ვალდებულების მხოლოდ დროში განწილვადებული შესრულება საკმარისი არ არის სამოქალაქო კოდექსის 142-ე მუხლის მეორე ნაწილით განსაზღვრული ხანდაზმულობის სამწლიანი ვადის გამოყენებისათვის. ამისათვის აუცილებელია დადგინდეს, რომ მხარეთა შორის ჩამოყალიბებული ურთიერთობა მიეკუთვნება პერიოდულად შესასრულებელ ვალდებულებით-სამართლებრივ ურთიერთობას. მოცემულ შემთხვევაში, მხარეთა შორის შემდგარი მორიგებიდან გამომდინარე, საკასაციო სასამართლომ გამორიცხა ვალდებულებათა სიმრავლეზე მითითება და ჩათვალა, რომ სახეზე იყო ერთიანი ვალდებულების დროში განწილვადებული შესრულება, რის გამოც ვალდებულება ვერ შეფასდება „პერიოდულად შესასრულებელ ვალდებულებად“ და მის მიმართ გამოყენებადია არა სამოქალაქო კოდექსის 142-ე მუხლის მე-2 ნაწილი, რომელიც მითითებას აკეთებს 3-წლიან ხანდაზმულობის ვადაზე, არამედ ამავე მუხლის პირველი ნაწილით განსაზღვრული ხანდაზმულობის 10-წლიანი ვადა.

საქართველოს უზენაესი სასამართლო

გ ა დ ა წ ყ ვ ე ტ ი ლ ე ბ ა

საქართველოს სახელით

№ბს-100(კ-20)

23 ივლისი, 2020 წელი
ქ. თბილისი

ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატამ
შემდეგი შემადგენლობით:

ნინო ქადაგიძე (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
მოსამართლეები: მაია ვაჩაძე, ნუგზარ სხირტლაძე

საქმის განხილვის ფორმა - ზეპირი მოსმენის გარეშე

კასატორი (მოსარჩელე) - სს „...ი“

მოწინააღმდეგე მხარე (მოპასუხე) - სსიპ აღსრულების ეროვნული ბიურო

მესამე პირი - გ. ქ- ი

დავის საგანი - ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად ცნობა, ქმედების განხორციელების დავალება

გასაჩივრებული განჩინება - თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2019 წლის 17 აპრილის განჩინება

ა ღ წ ე რ ი ლ ო ბ ი თ ი ნ ა წ ი ლ ი:

2017 წლის 11 აგვისტოს სს „...მა“ სასარჩელო განცხადებით მიმართა თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიას, მოპასუხე სსიპ

აღსრულების ეროვნული ბიუროს მიმართ.

მოსარჩელემ მიუთითა, რომ თბილისის სააღსრულებო ბიუროს იძულებითი სააღსრულებო წარმოების დასაწყებად წარედგინა თბილისის საქალაქო სასამართლოს მიერ 2011 წლის 1 აპრილს გაცემული N2/3192-10 სააღსრულებო ფურცელი, რომლის თანახმადაც, გ. ქ-ს დაეკისრა თანხის გადახდა სს „ბ...ის“ სასარგებლოდ. საქმის მორიგებით დასრულების გამო, მოვალე გ. ქ-ს უნდა გადაეხდა ყოველთვიურად 225,66 ლარი 2010 წლის 30 ივნისიდან 2012 წლის 30 მაისამდე.

2017 წლის 4 მაისს გ. ქ-მა განცხადებით მიმართა საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს აღსრულების ეროვნულ ბიუროს და მოითხოვა სააღსრულებო წარმოების შეწყვეტა. საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს აღსრულების ეროვნული ბიუროს თავმჯდომარის 2017 წლის 2 ივნისის N2415 ბრძანებით დაკმაყოფილდა გ. ქ-ის განცხადება და გაუქმდა თბილისის სააღსრულებო ბიუროს წარმოებაში არსებული A17026194 სააღსრულებო საქმის ფარგლებში აღმასრულებლის მიერ განხორციელებული ყველა სააღსრულებო მოქმედება.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, მოსარჩელემ სსიპ აღსრულების ეროვნული ბიუროს 2017 წლის 2 ივნისის N2415 ბრძანების ბათილად ცნობა და თბილისის სააღსრულებო ბიუროსათვის კანონით გათვალისწინებული ღონისძიებების გატარების, კერძოდ, თბილისის საქალაქო სასამართლოს მიერ 2011 წლის 1 აპრილს გაცემული N2/3292 სააღსრულებო ფურცლის აღსრულების დავალება მოითხოვა.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2017 წლის 21 ნოემბრის საოქმო განჩინებით, საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის მე-16 მუხლის მე-2 ნაწილის საფუძველზე, ადმინისტრაციულ საქმეში მესამე პირად ჩაება გ. ქ-ი.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 24 იანვრის გადაწყვეტილებით სს „...ის“ სარჩელი არ დაკმაყოფილდა; მოსარჩელის მიერ სარჩელის აღძვრისას გადახდილი სახელმწიფო ბაჟი - 100 ლარის ოდენობით, ჩაითვალა სახელმწიფო ბიუჯეტის სასარგებლოდ გადახდილად; მოსარჩელეს - სს „...ს“ მესამე პირის - გ. ქ-ის სასარგებლოდ დაეკისრა საადვოკატო მომსახურებისათვის გაწეული ხარჯის ანაზღაურება 200 ლარის ოდენობით; არ დაკმაყოფილდა მესამე პირის - გ. ქ-ის შუამდგომლობა სასამართლოში ადვოკატის მომსახურებისათვის დამატებით გაწეული ხარჯების მოსარჩელისათვის დაკისრების თაობაზე.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 24 იანვრის გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით გაასაჩივრა სს „...მა“, რომელმაც გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილება მოითხოვა.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2019 წლის 17 აპრილის განჩინებით სს „...ის“ სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა; უცვლელად დარჩა თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 24 იანვრის გადაწყვეტილება.

სააპელაციო სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ 2010 წლის 07 ივნისს თბილისის საქალაქო სასამართლომ დაამტკიცა მორიგება სს „ბ...ასა“ და გ. ქ- ს შორის, რომლის თანახმადაც, ამ უკანასკნელმა აღიარა მითითებულ ბანკთან არსებული საკრედიტო ვალდებულებები 2008 წლის 30 ივნისის საკრედიტო ბარათის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე და მორიგების აქტით მან აიღო ვალდებულება 5 416 ლარი ბანკისთვის აენაზღაურებინა ამავე მორიგების აქტით შედგენილი გრაფიკის შესაბამისად, კერძოდ, 2010 წლის 30 ივნისიდან 2012 წლის 30 მაისის ჩათვლით ყოველთვე გ. ქ- ს უნდა გადაეხადა 225,66 ლარი. მორიგების აქტის თანახმად, გ. ქ- ს ასევე უნდა აენაზღაურებინა მოსარჩელე სს „ბ...ის“ მიერ სასარჩელო განცხადების წარდგენასთან დაკავშირებით იურიდიული მომსახურებისათვის გადახდილი ჰონორარი 216 ლარის ოდენობით, 2010 წლის 30 ივნისამდე. ამასთან, მითითებული კრედიტის დაფარვის ვადისა და სს „ბ...ის“ მიერ გაწეული ხარჯის ანაზღაურების ვადის დარღვევის შემთხვევაში, ბანკი დაუყოვნებლივ მიმართავდა სასამართლოს სააღსრულებო ფურცლის მისაღებად საკრედიტო ვალდებულებების იძულებითი აღსრულების წესით დაკმაყოფილების მიზნით. როგორც მორიგების აქტის დამტკიცების შესახებ განჩინებით მხარეებს განემარტათ, სასამართლოსათვის ხელმეორედ მიმართვა დავაზე იმავე მხარეებს შორის, იმავე საგანზე და იმავე საფუძველით არ დაიშვებოდა.

დადგენილია, რომ ზემოხსენებულ სასამართლო საქმესთან დაკავშირებით თბილისის საქალაქო სასამართლომ 2011 წლის 1 აპრილს გასცა N2/3192-10 სააღსრულებო ფურცელი. მითითებული სააღსრულებო ფურცლის აღსრულების მიზნით, კრედიტორმა საქართველოს იუსტიციის აღსრულების ეროვნულ ბიუროს 2017 წლის 1 მარტს მიმართა, რის გამოც ადმინისტრაციულმა ორგანომ შეასრულა გარკვეული სააღსრულებო მოქმედებები. კერძოდ, მოვალეს გაუგზავნა წინადადება გადაწყვეტილების ნებაცოფლობით შესრულების შესახებ, მოვალე დაარეგისტრირა მოვალეთა რეესტრში, განახორციელა მისი ქონების მოძიება მარეგისტრირებელ ორგანოებსა და საბანკო დაწესებულებებში, მოვალის ქონებას დაადო ყადაღა და აცნობა ქონებრივი ნუსხის წარმოდგენის თაობაზე.

გ. ქ- ის 2017 წლის 4 მაისის განცხადებისა და საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს აღსრულების ეროვნული ბიუროს თბილისის სააღსრულებო ბიუროს უფროსის მოადგილის 2017 წლის 5 მაისის N35241 მოხსენებითი ბარათის გათვალისწინებით, საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს აღსრულების ეროვნული ბიუროს თავმჯდომარემ 2017 წლის 2 ივნისს მიიღო გადაწყვეტილება დაწყებული სააღსრულებო საქმისწარმოების ფარგლებში სააღსრულებო მოქმედებების გაუქმების თაობაზე. ამასთან, საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს აღსრულების ეროვნული

ბიუროს თავმჯდომარის 2017 წლის 2 ივნისის N2415 ბრძანებით თბილისის სააღსრულებო ბიუროს დაევალა უზრუნველყო A17026194 სააღსრულებო საქმეში კრედიტორისათვის წარმოების დაწყებაზე უარის თქმა და სააღსრულებო ფურცლის უკან დაბრუნება.

სააპელაციო სასამართლოს მოსაზრებით, მოცემულ შემთხვევაში უნდა დადგინდეს იყო თუ არა მორიგების დამტკიცების თაობაზე თბილისის საქალაქო სასამართლოს განჩინების აღსრულების თაობაზე მოთხოვნა ხანდაზმული და არსებობდა თუ არა სააღსრულებო ფურცლის კრედიტორისათვის უკან დაბრუნების საფუძველი.

სააპელაციო პალატის განმარტებით, აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით პირველი ინსტანციის სასამართლომ სწორად მიუთითა საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 142-ე მუხლზე. მითითებული მუხლის პირველი ნაწილის შესაბამისად, იმ შემთხვევაში, თუ მხარეთა შორის დავა შეეხება სახელშეკრულებო მოთხოვნას, რომელზეც ვრცელდება სამწლიანი ხანდაზმულობის ვადა და თუ დავა დასრულდება მხარეთა მიერ სასამართლოში მიღწეული მორიგებით, მაშინ სასამართლოს განჩინება ამ საფუძველით საქმისწარმოების შეწყვეტის შესახებ უტოლდება საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 142-ე მუხლით გათვალისწინებულ მოთხოვნის ხანდაზმულობის დამადასტურებელ გადაწყვეტილებას. მითითებული მუხლის ანალიზი ცხადყოფს, რომ სასამართლოს მიერ დამტკიცებული მორიგების პირობების საფუძველზე წარმოშობილ მოთხოვნათა მიმართ მოქმედებს 10 - წლიანი ხანდაზმულობის ვადა, ნაცვლად სახელშეკრულებო ხანდაზმულობის 3 - წლიანი ვადისა. აღსანიშნავია, რომ ხსენებული დანაწესიდან გამონაკლისს ადგენს ამავე მუხლის მე-2 ნაწილი, რომლის თანახმად, თუ დადასტურება შეეხება პერიოდულად განმეორებად მოქმედებებს, რომლებიც მომავალში უნდა შესრულდეს, მაშინ მათ მიმართ გამოიყენება 129-ე მუხლის მეორე ნაწილით დადგენილი ხანდაზმულობა.

ამდენად, ვალდებულების ერთდროული ან ნაწილ-ნაწილ შესრულება მხარეთა შეთანხმებაზე ან შესასრულებელი ვალდებულების არსზეა დამოკიდებული და ამის შესაბამისად განისაზღვრება ხანდაზმულობის ვადაც. მნიშვნელოვანია ის გარემოება, რომ პერიოდულად შესასრულებელი ვალდებულებების დარღვევიდან გამომდინარე მოთხოვნის მიმართ ხანდაზმულობის ვადის ათვლა წარმოადგენს სპეციალური მოწესრიგების საგანს და მისი თავისებურება მდგომარეობს იმაში, რომ თითოეული პერიოდისათვის ვალდებულების შეუსრულებლობა ცალ-ცალკე განიხილება, როგორც პირის უფლების დარღვევა.

აქედან გამომდინარე, თითოეული პერიოდისათვის ვალდებულების შეუსრულებლობა ცალ-ცალკე წარმოშობს მოთხოვნის უფლებას და ხანდაზმულობის ვადის ათვლა თითოეული პერიოდისათვის (რაც განსახილველ შემთხვევაში დაყოფილია თვეების მიხედვით) თავიდან იწყება. ამასთან, ასეთი მოთხოვნის ხანდაზმულობის ვადა არის 3 წელი.

სააპელაციო სასამართლოს მითითებით, პირველი ინსტანციის სასამართლომ ასევე სწორად აღნიშნა, რომ პერიოდულად შესასრულებელ ვალდებულებას წარმოადგენს ვალდებულება, რომელიც კანონით ან ხელშეკრულებით გარკვეული დროის მონაკვეთში უნდა შესრულდეს განსაზღვრული პერიოდულობით, რასაც განსახილველ შემთხვევაში ჰქონდა ადგილი, კერძოდ, საქმეში არსებული მასალებით დადგინდა, რომ საკრედიტო ვალდებულების 5 416 ლარის ანაზღაურების ვალდებულება გ. ქ-მა იკისრა 2010 წლის 7 ივნისს დამტკიცებული გრაფიკის შესაბამისად, კერძოდ, 2010 წლის 30 ივნისიდან 2012 წლის 30 მაისამდე ყოველთვე კრედიტორისათვის უნდა გადაეხადა 226 ლარი.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, ვინაიდან სასამართლოს მიერ დამტკიცებული მორიგების აქტით გ. ქ-მა 2010 წლის 7 ივნისიდან სს „ბ...ის“ მიმართ იკისრა ვალდებულება გარკვეული პერიოდებით (2 წლის განმავლობაში ყოველთვე) გადაეხადა საკრედიტო თანხა, იმ შემთხვევაში თუ იგი არ გადაიხდიდა სასამართლოს მიერ დადასტურებულ მოთხოვნას ყოველი თვის განსაზღვრულ რიცხვში, კრედიტორს უფლებამოსილება ჰქონდა თითოეული შეუსრულებელი მოთხოვნიდან 3 წლის განმავლობაში მოეთხოვა ამ პერიოდულად შესასრულებელი ვალდებულების შესრულება. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2004 წლის 20 იანვრის №ას-446-1139-03 გადაწყვეტილების თანახმად, „სამწლიანი ხანდაზმულობის ვადის ათვლა იწყება იმ მომენტიდან, როდესაც პერიოდულად განმეორებითი მოქმედების შესრულების ვადა დადგა და მოსარჩელემ გაიგო თავისი უფლების დარღვევის შესახებ“. ამავე გადაწყვეტილების მიხედვით, „მას საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 129-ე მუხლის მე-2 ნაწილისა და 142-ე მუხლის მე-2 ნაწილის საფუძველზე, უფლება აქვს მოითხოვოს მოპასუხისაგან გადაწყვეტილებით დაკისრებული მოვალეობის შესრულება, თუ იმ მომენტიდან, როდესაც მოპასუხეს უნდა შეესრულებინა მოქმედება, სარჩელის შეტანამდე არ გასულა სამ წელზე მეტი“.

სააპელაციო სასამართლოს განმარტებით, თავად გ. ქ-მა დაადასტურა, რომ მას 2010 წლის 30 სექტემბრის შემდეგ სასამართლოს მიერ დამტკიცებული მორიგების აქტით გათვალისწინებული ვალდებულება აღარ შეუსრულებია. ამის მიუხედავად, აღნიშნულ მორიგების აქტთან დაკავშირებით მხოლოდ 2011 წლის 1 აპრილს გაიცა სააღსრულებო ფურცელი და ამ უკანასკნელის აღსრულების მოთხოვნით, კრედიტორმა სააღსრულებო ბიუროს - მოპასუხე ადმინისტრაციულ ორგანოს მიმართა მხოლოდ 2017 წლის 1 მარტს, ბოლო შესასრულებელი ვალდებულების შესრულების თარიღის გასვლიდან 3 - წლიანი ვადის დარღვევით.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, სააპელაციო სასამართლოს მოსაზრებით, აპელანტის მტკიცება იმის თაობაზე, რომ გ. ქ-ის მიერ ნაკისრი ვალდებულება წარმოადგენდა არა პერიოდულად, არამედ ერთჯერადად შესასრულებელ ვალდებულებას და განსახილველ საკითხთან დაკავშირებით უნდა გავრცელებულიყო საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 142-ე მუხლის პირველი ნაწილით გათვალისწინებული ხანდაზმულობის ათწლიანი ვადა, დაუსაბუთებელია.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2019 წლის 17 აპრილის განჩინება საკასაციო წესით გაასაჩივრა სს „...მა“.

კასატორის განმარტებით, სასამართლოების მიერ მოცემულ შემთხვევაში მხარეებს შორის არსებული სამართალურითიერობა განმარტებულ იქნა, როგორც პერიოდულად შესასრულებელი ვალდებულება (სამოქალაქო კოდექსის 142-ე მუხლის მე-2 ნაწილი), მიუხედავად იმისა, რომ სააღსრულებო ფურცელი ამოწერილ იქნა ერთიან ვალდებულებაზე, რაც არამართებულია.

სამოქალაქო კოდექსის 142-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის მიხედვით, სასამართლოს კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილებით დადასტურებული მოთხოვნის ხანდაზმულობის ვადაა ათი წელი, მაშინაც კი, როცა ეს მოთხოვნა უფრო ნაკლებ ხანდაზმულობას ექვემდებარება; ხოლო მე-2 ნაწილის მიხედვით, თუ დადასტურება შეეხება პერიოდულად განმეორებად მოქმედებებს, რომლებიც მომავალში უნდა შესრულდეს, მაშინ მათ მიმართ გამოიყენება 129-ე მუხლის მეორე ნაწილით დადგენილი ხანდაზმულობა. მითითებული მუხლის მიხედვით კი, ხანდაზმულობის ვადა იმ მოთხოვნებისა, რომლებიც წარმოიშობა პერიოდულად შესასრულებელი ვალდებულებებიდან, სამი წელია.

კასატორის განმარტებით, იმისათვის, რომ ურთიერთობაზე გავრცელდეს ზემოაღნიშნული მუხლის მოქმედება, სახეზე უნდა იყოს შემდეგი გარემოებები: 1. მოთხოვნა წარმოშობილი უნდა იყოს პერიოდულად შესასრულებელი ვალდებულებისგან (მსგავს შემთხვევებში სასამართლოსთვის წარდგენილი სასარჩელო მოთხოვნაც ასევე წარმოადგენს პერიოდულად შესასრულებელ მოთხოვნას და არ შეიძლება მისი ერთიანად დაკისრება მოვალეზე (მაგ. სარჩო/ალიმენტი); 2. ვალდებულება უნდა შესრულდეს მომავალში და არ უნდა იყოს შესაძლებელი ერთიანად, წინასწარ მომავალში გადასახდელი თანხის გადახდევინება. სამართლებრივი ურთიერთობა არ უნდა იძლეოდეს იმის შესაძლებლობას, რომ კრედიტორმა ერთიანად მოსთხოვოს მოვალეს მომავალში შესასრულებელი ვალდებულების შესრულება (მაგალითად მომავალში გადასახდელი ალიმენტის, სარჩოს გადახდა ერთიანად); 3. მოცემულ შემთხვევაში, სააღსრულებო ფურცელი გაცემულ იქნა 2011 წლის 1 აპრილს (N2/3192-10) რომლითაც განისაზღვრა, რომ მოვალის ვალდებულება იყო დარჩენილი დავალიანების სრულად/ერთიანად გადახდა. ვალდებულება აღარ იყო მომავალში შესასრულებელი პერიოდულად, არამედ იყო ერთიანი - 5,416.00 ლარიდან დარჩენილი დავალიანება.

კასატორის მოსაზრებით, სასამართლომ არასწორად გამოიყენა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ დადგენილი პრაქტიკა, დადგენილი პრაქტიკა ეხება პერიოდულად შესასრულებელ ვალდებულებებს, რაც ამ კონკრეტულ შემთხვევაში არ ყოფილა სადავო. პერიოდულად შესასრულებელ ვალდებულებებთან დაკავშირებით სასამართლოს პრაქტიკის არარსებობის პირობებშიც, კანონში

პირდაპირ არის მითითებული თუ რა ხანდაზმულობის ვადები ვრცელდება მისი მოთხოვნის მიმართ; მოცემულ შემთხვევაში, ვალდებულება არ ყოფილა პერიოდული სახის. შესაბამისად, სადავო სამართალურთიერთობაზე სამოქალაქო კოდექსის 142-ე მუხლის მე-2 ნაწილის მოქმედების გავრცელება უნდა ჩაითვალოს იმ კანონის გამოყენებად, რაც არ იყო რელევანტური არსებულ სიტუაციაში.

კონკრეტულ შემთხვევაში, კლიენტს ერიცხებოდა დავალიანება სს „ბ...ის“ მიმართ, საკრედიტო ბარათის დავალიანება ვადის გასვლის შემდეგ წარმოადგენს ერთიანად გადასახდელ თანხას და არა პერიოდულად შესასრულებელ ვალდებულებას, ბანკს ჰქონდა შესაძლებლობა ერთიანად მოეთხოვა მოვალისთვის ვალდებულების შესრულება და ნაწილ-ნაწილ გადახდაზე კლიენტთან მორიგება წარმოადგენდა მხოლოდ ბანკის კეთილ ნებას. შესაბამისად, ვინაიდან 1. კრედიტორის მოთხოვნა დადასტურებულია სასამართლოს მიერ, და 2. კრედიტორს ჰქონდა უფლება პირველივე ვადაგადაცილების შემდეგ დამატებითი ვადის განსაზღვრის გარეშე მოეთხოვა დარჩენილი დავალიანება სრულად, მხარეებს შორის არსებული სამართალურთიერთობა არ შეიძლება ჩაითვალოს პერიოდულად შესასრულებლად.

კასატორის მითითებით, სასამართლოებმა ასევე არ გაამახვილეს ყურადღება იმ გარემოებაზე, რომ სააღსრულებო ფურცელი ამოწერილია ერთიან თანხაზე (ვალდებულების შესრულების დარღვევის შემთხვევაში, კრედიტორი უფლებამოსილია დაიწყოს იძულებითი აღსრულება გრაფიკის ბოლომდე გათვალისწინებული გადასახდელი თანხის ნაწილში, მიუხედავად იმისა, დადგა თუ არა კონკრეტული (მომავალი) გადახდის თარიღი). აღნიშნული შეუძლებელია პერიოდულად შესასრულებელი ვალდებულების არსებობის შემთხვევაში (სარჩო/ალიმენტი). პერიოდულად შესასრულებელი ვალდებულების არსებობისას, კრედიტორი ვერ მოითხოვს მომავალში გადასახდელ თანხას ერთიანად, არამედ შეუძლია იძულებითი აღსრულება დაიწყოს, აღსრულების დაწყების მომენტში უკვე გადასახდელი თანხის ნაწილში.

სასამართლო დავის პროცესში განხორციელდა მოპასუხესთან მორიგება და ბანკი დათანხმდა, რომ მოვალეს დავალიანება დაეფარა ეტაპობრივად. თუმცა, გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილის 1.3. პუნქტის მიხედვით, მოვალის მიერ ვალდებულების დარღვევის შემთხვევაში, ბანკი უფლებამოსილი იყო მიემართა სასამართლოსთვის სააღსრულებო ფურცლის გაცემის მოთხოვნით, ხოლო საკრედიტო ვალდებულება სარეზოლუციო ნაწილის 1.1 პუნქტის მიხედვით განისაზღვრა 5,416.00 ლარით. შესაბამისად, მოვალის მიერ დავალიანების დარღვევის შემთხვევაში ბანკი უფლებამოსილი იყო იძულებითი სააღსრულებო წარმოება დაეწყო დარჩენილი დავალიანების ნაწილში სრულად, რის შემდეგაც საკრედიტო ვალდებულებები განიხილებოდა, როგორც სრულად ვადამოსული და არა პერიოდულად შესასრულებელი ვალდებულება. შესაბამისად, სასამართლოს მიერ მოხდა ერთიანი დავალიანების დადასტურება, რაც ასევე გამორიცხავს პერიოდულობის ხასიათს.

აღსრულების ეროვნული ბიურო, თბილისის საქალაქო და თბილისის სააპელაციო სასამართლოები სამოქალაქო კოდექსის 142-ე მუხლს არასწორად განმარტავენ სიტყვასიტყვითი, ვიწრო გაგებითაც კი და აიგივებენ პერიოდულად შესასრულებელ ვალდებულებასთან (ალიმენტი, სარჩო და ა.შ.). აღნიშნული ნორმის მიზანია, სარჩოს/ალიმენტის გადამხდელი დაიცვას მისი მიმღებისგან, რა დროსაც მისი მოუთხოვნელობა იგივდება მის არსაჭიროებასთან და რომ სამ წელზე მეტი ვადის გასვლის შემდეგ ალიმენტის/სარჩოს მიმღებმა არ დააყენოს მისი გადამხდელი გამოუვალი სიტუაციის წინაშე (მაგალითისთვის, მოითხოვოს 10 წლის განმავლობაში გადასახდელი თანხა ერთიანად, მაშინ როდესაც გადახდის დროისათვის ამის საჭიროება არ ჰქონდა ალიმენტის მიმღებს). ტერმინის - პერიოდულად შესასრულებელი ვალდებულების სამოქალაქო კოდექსით გათვალისწინების მიზანი კი ის არის, რომ ალიმენტის/სარჩოს მიმღებს ჰქონდეს ყოველთვიურად გარკვეული თანხის მიღების უფლება/შესაძლებლობა. ნორმის ვიწრო განმარტებას და მის საკრედიტო ურთიერთობებზე გავრცელებას მივყავართ არალოგიკურ დასკვნამდე, რომ თუ კრედიტის გადახდის ვალდებულება განაწილვადდა თუნდაც ორ თვეზე (კრედიტორის თანხმობით, ან სასამართლოს მიერ) და ვალდებულების არსებობა დადასტურდა სასამართლოს მიერ, კრედიტორს აქვს სამწლიანი ვადა იძულებითი სააღსრულებო წარმოების დასაწყებად მორიგების პირობების დარღვევის შემთხვევაში, ხოლო თუ კრედიტორმა სასამართლო ეტაპზე არ გაუწია შეღავათი კლიენტს და სრულად მოითხოვა მასზე თანხის დაკისრება, კრედიტორი ხელსაყრელ მდგომარეობაშია და შეუძლია 10 წლის განმავლობაში მოსთხოვოს კლიენტს თანხის გადახდა. ყოველივე აღნიშნულს კი მივყავართ მსესხებლების არათანაბარ მდგომარეობაში ჩაყენებისკენ.

ამასთან, კასატორის მითითებით, სადავო ადმინისტრაციულ სამართლებრივი აქტი ისე იქნა გამოცემული, რომ ბანკი, როგორც უდავოდ დაინტერესებული მხარე არ იქნა მოწვეული საკითხის განხილვისას და არ ეცნობა მიმდინარე წარმოების შესახებ. ბანკისთვის შემთხვევით გახდა ცნობილი სააღსრულებო წარმოების შეწყვეტის შესახებ.

ყოველივე აღნიშნულიდან გამომდინარე, კასატორმა გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილება მოითხოვა.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2020 წლის 18 მარტის განჩინებით საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 34-ე მუხლის მე-3 ნაწილის შესაბამისად, დასაშვებობის შესამოწმებლად წარმოებაში იქნა მიღებული სს „...ის“ საკასაციო საჩივარი.

ს ა მ ო ტ ი ვ ა ც ი ო ნ ა წ ი ლ ი:

საკასაციო პალატა საქმის მასალების შესწავლის, გასაჩივრებული განჩინების კანონიერებისა და საკასაციო საჩივრის საფუძვლიანობის შემოწმების შედეგად თვლის, რომ სს „...ის“ საკასაციო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს, შემდეგ გარემოებათა გამო:

საქმის მასალებით დადგენილია, რომ სს „ბ...ასა“ და გ. ქ- ს შორის 2010 წლის 07 ივნისს დამტკიცდა მორიგება შემდეგი პირობებით: 1.1. მოპასუხე გ. ქ- ი აღიარებს და ვალდებულებას იღებს სს „ბ...ის“ სასარჩელო განცხადებით მოთხოვნილ 2008 წლის 30 ივნისის საკრედიტო ბარათის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე საკრედიტო ვალდებულებებს, რაც გამოიხატება ამ უკანასკნელზე 5 416 (ხუთი ათას ოთხას თექვსმეტი) ლარის დაკისრებაში, აუნაზღაუროს სს „ბ...ას“ შემდეგი გრაფიკის შესაბამისად: 2010 წლის 30 ივნისიდან 2012 წლის 30 მაისის ჩათვლით ყოველთვე 225,66 ლარი. 1.2.. მოპასუხე გ. ქ- ი ასევე ანაზღაურებს მოსარჩელე სს „ბ...ის“ მიერ სასარჩელო განცხადების წარდგენასთან დაკავშირებით იურიდიული მომსახურებისათვის გადახდილ ჰონორარს, 216 (ორას თექვსმეტი) ლარის ოდენობით, 2010 წლის 30 ივნისამდე. 1.3. აღნიშნული მორიგების აქტის პირველი და მეორე პუნქტებით გათვალისწინებული კრედიტის დაფარვის ვადისა და სს „ბ...ის“ მიერ გაწეული ხარჯის ანაზღაურების ვადის დარღვევის შემთხვევაში, ბანკი დაუყოვნებლივ მიმართავს სასამართლოს სააღსრულებო ფურცლის მისაღებად საკრედიტო ვალდებულებების იძულებითი აღსრულების წესით დაკმაყოფილების მიზნით.

2017 წლის 1 მარტს სს „ბ...ის“ წარმომადგენელმა განცხადებით მიმართა საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს აღსრულების ეროვნულ ბიუროს და მოითხოვა თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2011 წლის 01 აპრილის N2/3192-100 სააღსრულებო ფურცლის აღსრულება.

დადგენილია, რომ საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს აღსრულების ეროვნული ბიუროს თბილისის სააღსრულებო ბიუროს 2017 წლის 07 მარტის №A17026194-005/001 და 2017 წლის 13 მარტის №A17026194-005/002 წინადადება გადაწყვეტილების შესრულების შესახებ, ასევე, ამავე ბიუროს 2017 წლის 13 მარტის №A17026194-007 შეტყობინება ქონებრივი ნუსხის წარდგენის თაობაზე გ. ქ- ს არ ჩაბარებია. შესაბამისად, საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს აღსრულების ეროვნული ბიუროს თბილისის სააღსრულებო ბიუროს 2017 წლის 16 მარტის №A17026194-009 განკარგულების საფუძველზე განხორციელდა საჯარო შეტყობინება და გამოქვეყნდა „წინადადება გადაწყვეტილების შესრულების შესახებ“.

საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს აღსრულების ეროვნული ბიუროს თბილისის სააღსრულებო ბიუროს 2017 წლის 13 მარტის №A17026194-008/001 წერილით სსიპ საჯარო რეესტრის ეროვნულ სააგენტოს წარედგინა მოთხოვნა - ყადაღა დაედოს გ. ქ- ის სახელზე რიცხულ: 1. შპს „...“-ის 60% წილს; 2. შპს „...ის“ 0% წილს; 3. შპს „გ...ის“ 33% წილს. აღნიშნულის შესახებ შესაბამის კომპანიებს ეცნობათ საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს აღსრულების ეროვნული ბიუროს თბილისის სააღსრულებო ბიუროს

2017 წლის 27 მარტის №A17026194-010/001, №A17026194-010/002 და №A17026194-010/003 წერილებით.

საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს აღსრულების ეროვნული ბიუროს თბილისის სააღსრულებო ბიუროს 2017 წლის 03 აპრილის №A17026194-011/001 წერილით გ. ქ-ს ეცნობა მის სახელზე რეგისტრირებულ ქონებაზე (8 ცალი ცეცხლსასროლი იარაღი) ყადაღის დადების შესახებ და მასვე დაევალა ამ ქონების დაუყოვნებლივ თბილისის სააღსრულებო ბიუროში წარდგენა. დადგენილია, რომ მითითებული წერილი გ. ქ-ს არ ჩაბარდა.

2017 წლის 04 მაისს გ. ქ-მა განცხადებით მიმართა საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს აღსრულების ეროვნული ბიუროს და მოითხოვა მის მიმართ არსებული სააღსრულებო წარმოების შეწყვეტა, კრედიტორის მოთხოვნის ხანდაზმულის მოტივით.

საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს აღსრულების ეროვნული ბიუროს თავმჯდომარის 2017 წლის 02 ივნისის N2415 სადავო ბრძანებით გაუქმდა აღსრულების ეროვნული ბიუროს ტერიტორიული ორგანოს - თბილისის სააღსრულებო ბიუროს წარმოებაში არსებული A17026194 სააღსრულებო საქმის ფარგლებში, აღმასრულებლის მიერ განხორციელებული ყველა სააღსრულებო მოქმედება. ამავე ბრძანებით აღსრულების ეროვნული ბიუროს თავმჯდომარის მოადგილეს - თბილისის სააღსრულებო ბიუროს უფროსს, დაევალა უზრუნველყო A17026194 სააღსრულებო საქმეში კრედიტორისათვის წარმოების დაწყებაზე უარის თქმა და სააღსრულებო ფურცლის, თანდართული დოკუმენტაციით, უკან დაბრუნება.

საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს აღსრულების ეროვნული ბიუროს თბილისის სააღსრულებო ბიურომ 2017 წლის 05 ივნისს №A17026194-016/001 წერილით მიმართა სსიპ საჯარო რეესტრის ეროვნულ სააგენტოს და მოითხოვა გ. ქ-ის ქონებაზე ამავე ბიუროს №A17026194-008/001 მიმართვის საფუძველზე დადებული ყადაღის მოხსნა.

ამონაწერით მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების რეესტრიდან დგინდება, რომ 2017 წლის 08 მაისს სს „ბ...ა“ შეერწყა სს „...ს“ და ფუნქციონირება განაგრძო ამ უკანასკნელის სახელით.

დადგენილია, რომ სს „...ის“ წარმომადგენელმა მითითებული რეორგანიზაციისა და სს „ბ...ის“ უფლებამონაცვლობის თაობაზე საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს აღსრულების ეროვნულ ბიუროს ინფორმაცია მიაწოდა 2017 წლის 17 მაისის N19291 განცხადებით.

სადავო აქტი და ზოგადად, მოპასუხე ადმინისტრაციული ორგანოს პოზიცია თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2011 წლის 1 აპრილის - 2/30192-10 სააღსრულებო ფურცლის

აღსრულების შეუძლებლობის თაობაზე ეფუძნება „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონის 35-ე მუხლის პირველი პუნქტის „ე“ ქვეპუნქტს.

მითითებული ნორმის საფუძველზე, სააღსრულებო ფურცელი/აღსასრულებელი გადაწყვეტილება, რომლითაც არ მოხდა ან ნაწილობრივ მოხდა აღსრულება, უბრუნდება კრედიტორს, თუ გადაწყვეტილების აღსრულება შეუძლებელია ფაქტობრივი გარემოებების ან/და სამართლებრივი საფუძვლის გამო. განსახილველ შემთხვევაში სააღსრულებო ფურცლის აღსრულება შეუძლებლადაა მიჩნეული მოთხოვნის ხანდაზმულობის ვადის გასვლის საფუძველით.

საკასაციო სასამართლო არ იზიარებს მოპასუხე ადმინისტრაციული ორგანოს და ქვედა ინსტანციის სასამართლოების შეფასებას ხანდაზმულობის მოტივით სააღსრულებო ფურცლის დაბრუნების საფუძველების არსებობის თაობაზე და თვლის, რომ გასაჩივრებული გადაწყვეტილება მიღებულია შესაბამისი მარეგულირებელი ნორმების არასწორი განმარტების საფუძველზე.

საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ ხანდაზმულობის სტანდარტული ვადების პარალელურად, სამოქალაქო კოდექსი ითვალისწინებს სასამართლოს მიერ დადასტურებული მოთხოვნის ხანდაზმულობის სპეციალურ ვადას (სკ-ის 142-ე მუხლი). სამოქალაქო კოდექსის 142-ე მუხლის თანახმად, 1. სასამართლოს კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილებით დადასტურებული მოთხოვნის ხანდაზმულობის ვადაა ათი წელი მაშინაც კი, როცა ეს მოთხოვნა უფრო ნაკლებ ხანდაზმულობას ექვემდებარება; 2. თუ დადასტურება შეეხება პერიოდულად განმეორებად მოქმედებებს, რომლებიც მომავალში უნდა შესრულდეს, მაშინ მათ მიმართ გამოიყენება 129-ე მუხლის მეორე ნაწილით დადგენილი ხანდაზმულობა.

საკასაციო სასამართლო ყურადღებას მიაქცევს ზემოაღნიშნული ნორმის კონსტრუქციას, რომელიც თავის მხრივ, იყოფა ორ ნაწილად და ადგენს ხანდაზმულობის ორ ვადას:

სასამართლოს კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილებით დადასტურებული მოთხოვნისათვის პირველი ნაწილით განსაზღვრულია 10 წელი, ხოლო მეორე ნაწილი მიუთითებს სამოქალაქო კოდექსის 129-ე მუხლზე და განსაზღვრავს ხანდაზმულობის სამწლიან ვადას.

ყურადღება უნდა მიექცეს ასევე ნორმაში არსებულ ჩანაწერს: „სასამართლო გადაწყვეტილებით დადასტურებული მოთხოვნა“, რაც მიუთითებს იმაზე, რომ ნორმის ორივე ნაწილი შეეხება როგორც „სასამართლო გადაწყვეტილებას“, ასევე „მორიგების დამტკიცების თაობაზე სასამართლო განჩინებას“. შესაბამისად, ნორმის გამოყენების თვალსაზრისით მნიშვნელოვანია არა ის, თუ რა ტიპის პროცესუალური დოკუმენტია წარმოდგენილი, არამედ რას შეეხება „დადასტურება“. აღნიშნული კი მიუთითებს იმაზე, რომ სადავო სამართალურთიერთობის გადაწყვეტის მატერიალურ-სამართლებრივ საფუძველად სწორადაა მითითებული სამოქალაქო კოდექსის 142-ე

მუხლზე, რა თვალსაზრისითაც სასამართლოთა პოზიცია თანხვედრაშია, თუმცა საკასაციო სასამართლო თვლის, რომ ქვედა ინსტანციის სასამართლოს მიერ არასწორადაა შეფასებული მხარეთა შორის წარმოშობილი სამართალურთიერთობის შინაარსი, რამაც განაპირობა სამოქალაქო კოდექსის 142-ე მუხლის მე-2 ნაწილის არასწორი გამოყენება.

სამოქალაქო კოდექსის 142-ე მუხლის კონსტრუქციაზე მითითებით, საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ სამოქალაქო კოდექსის 142-ე მუხლის პირველ ნაწილთან მიმართებით, ამავე მუხლის მეორე ნაწილი მიეკუთვნება ე.წ. „სპეციალურ ნორმას“ და მისი გამოყენება ხდება ერთ შემთხვევაში, როცა დადასტურება შეეხება პერიოდულად განმეორებად მოქმედებებს, რომელიც მომავალში უნდა შესრულდეს. ამდენად, სამოქალაქო კოდექსის 142-ე მუხლის პირველი და მეორე ნაწილების ერთმანეთისგან გამიჯვნის კრიტერიუმია ის, თუ რა სახის ვალდებულებით-სამართლებრივ ურთიერთობებს შეეხება სასამართლოს გადაწყვეტილებით/განჩინებით დადასტურებული მოთხოვნა. შესაბამისად, საკითხის შეფასების პროცესში მნიშვნელოვანია დადგინდეს, რა სახის სამართლებრივი ურთიერთობაა მხარეთა შორის ჩამოყალიბებული, რა მიზნითაც არსებითაა მხარეთა შორის შემდგარი და სასამართლოს მიერ დადასტურებული აქტის სამართლებრივი ბუნების შესწავლა.

როგორც უკვე აღინიშნა, დადგენილია, რომ სს „ბ...ას“ და გ. ქ-ს შორის 2010 წლის 07 ივნისს დამტკიცდა მორიგება შემდეგი პირობებით: 1.1. მოპასუხე გ. ქ-ს აღიარებს და ვალდებულებას იღებს სს „ბ...ის“ სასარჩელო განცხადებით მოთხოვნილ 2008 წლის 30 ივნისის საკრედიტო ბარათის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე საკრედიტო ვალდებულებებს, რაც გამოიხატება ამ უკანასკნელზე 5 416 (ხუთი ათას ოთხას თექვსმეტი) ლარის დაკისრებაში, აუნაზღაუროს სს „ბ...ას“ შემდეგი გრაფიკის შესაბამისად: 2010 წლის 30 ივნისიდან 2012 წლის 30 მაისის ჩათვლით ყოველთვე 225,66 ლარი. 1.2. მოპასუხე გ. ქ-ს ასევე ანაზღაურებს მოსარჩელე სს „ბ...ას“ მიერ სასარჩელო განცხადების წარდგენასთან დაკავშირებით იურიდიული მომსახურებისათვის გადახდილ ჰონორარს, 216 (ორას თექვსმეტი) ლარის ოდენობით, 2010 წლის 30 ივნისამდე. 1.3. აღნიშნული მორიგების აქტის პირველი და მეორე პუნქტებით გათვალისწინებული კრედიტის დაფარვის ვადისა და სს „ბ...ის“ მიერ გაწეული ხარჯის ანაზღაურების ვადის დარღვევის შემთხვევაში ბანკი დაუყოვნებლივ მიმართავს სასამართლოს სააღსრულებო ფურცლის მისაღებად საკრედიტო ვალდებულებების იძულებითი აღსრულების წესით დაკმაყოფილების მიზნით.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 208-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, თუ მოსამზადებელ სხდომაზე მოსარჩელე უარს იტყვის სარჩელზე ან მხარეები მორიგდებიან, მოსამართლე გამოიტანს განჩინებას საქმის წარმოების შეწყვეტის შესახებ. მორიგების შემთხვევაში, ამავე განჩინებით სასამართლო დაამტკიცებს მორიგების პირობებს. იგივე წესი გავრცელდება სასამართლო განხილვის ნებისმიერ სტადიაზე.

საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ მხარეთა მორიგების შემთხვევაში წყდება

სამართალწარმოება, უქმდება საქმეზე მიღებული ყველა გადაწყვეტილება და მტკიცდება მორიგება. ასეთი მორიგება უკვე მხარეთა შორის გამოხატული ახალი ნებაა, რაც გულისხმობს მხარეთა შორის ახალი გარიგების დადებას.

საქმის წარმოების მორიგებით დამთავრება წარმოადგენს მხარისათვის მინიჭებული დისპოზიციური უფლების გამოვლინებას, რომელიც მხარეთა ურთიერთშეთანხმების საფუძველზე გარიგების სახით მიიღება. აღნიშნული კი ნიშნავს იმას, რომ მორიგების შემთხვევაში მხარეები სარგებლობენ ნების ავტონომიურობის და თავისუფლების პრინციპით და თავადვე განსაზღვრავენ შეთანხმების შინაარსს. სასამართლოს განჩინება ამ შემთხვევაში ასრულებს მხოლოდ შეთანხმების კანონიერების კონტროლის მექანიზმის ფუნქციას.

საკასაციო სასამართლო დავის სამართლებრივი ანალიზის სრულყოფილი განხორციელების მიზნით, აქვე საჭიროდ მიიჩნევა „სასამართლო აქტით დადასტურებული მორიგება“ გაიმიჯნოს „მატერიალურ-სამართლებრივი მორიგებისგან“. მატერიალურ-სამართლებრივი მორიგების ძირითადი მახასიათებელია ის, რომ მხარეები, როგორც წესი, რჩებიან იმავე სამართალურთიერთობის ფარგლებში, ხოლო მორიგება არის გზა, რომლითაც ხდება სამართალურთიერთობის გარკვეული დეტალების დაზუსტება, დაკონკრეტება და, ზოგადად, მას არა აქვს ვალდებულებად გარდაქმნის ეფექტი. თეორიასა და პრაქტიკაში „მატერიალურ-სამართლებრივი მორიგებას“ ხშირად „დამაზუსტებელი“ გარიგების სახით მოიხსენიებენ. იმ პირობებში, როდესაც სასამართლო აქტით მორიგების დადასტურების შემთხვევაში, „მატერიალურ-სამართლებრივი მორიგებისგან“ განსხვავებით, მხარეთა შორის იდება ახალი ხელშეკრულება, მორიგება წარმოადგენს მხარეთა მიერ ახალ გარემოებაზე შეთანხმებას, რის შემდეგაც მხარეთა უფლებები და მოვალეობები განისაზღვრება მორიგებაში ასახული პირობების საფუძველზე.

ამრიგად, სასამართლო მორიგების სამართლებრივი მნიშვნელობა ხასიათდება ორი დამოუკიდებელი მიზნით: 1. მატერიალური და 2. პროცესუალური.

მატერიალური ნიშნით მორიგება მიეკუთვნება გარიგების ყველაზე გავრცელებულ სახეს - ხელშეკრულებას და წარმოადგენს ორმხრივი ან მრავალმხრივი ნების გამოვლენის ფორმას, რომელიც წარმოიშობა ორ ან მეტ სუბიექტს შორის და ცვლის ან წყვეტს მათ შორის არსებულ სამართლებრივ ურთიერთობას. როგორც ყველა ხელშეკრულება, მორიგებაც ეფუძნება ხელშეკრულების თავისუფლების პრინციპს, რაც გულისხმობს იმას, რომ მხარეებს აქვთ უფლება, თავად გადაწყვიტონ, დადონ თუ არა და რა პირობებით დადონ ეს შეთანხმება, თავად განსაზღვრონ შეთანხმების შინაარსი და სამართლებრივი ეფექტი. ამავე თავისუფლების პრინციპიდან გამომდინარე, მათვე ეკისრებათ შეთანხმებიდან გამომდინარე რისკები.

ამდენად, მორიგების პირობებში მხარეთა შორის წარმოიშობა ახალი სამართალურთიერთობის საფუძველი, ახალი ორმხრივი ხელშეკრულება და მხარეთა

უფლებამოსილებაც სწორედ ახალი ხელშეკრულებით განისაზღვრება. საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ სასამართლო განჩინებით დადასტურებული მორიგების შედეგად, პროცესის მონაწილეთა შორის ჩამოყალიბდა სამართალურთიერთობის ახალი საფუძველი, დაიდო ახალი ხელშეკრულება, საიდანაც წარმოიშვა მათი მოთხოვნები და ვალდებულებები. სწორედ ამ ხელშეკრულების შინაარსია განმსაზღვრელი სამოქალაქო კოდექსის 142-ე მუხლის გამოყენების თვალსაზრისით.

როგორც ზემოთ უკვე აღინიშნა, სამოქალაქო კოდექსის 142-ე მუხლის პირველი და მეორე ნაწილების ერთმანეთისგან გამიჯვნის კრიტერიუმია ის, თუ რა სახის ვალდებულებით-სამართლებრივ ურთიერთობებს შეეხება სასამართლოს გადაწყვეტილებით/განჩინებით დადასტურებული მოთხოვნა, შეეხება თუ არა აღნიშნული „პერიოდულად შესასრულებელ ვალდებულებას“.

საკასაციო სასამართლო ადასტურებს, რომ „პერიოდულად შესასრულებელ ვალდებულებასა“ და „ვალდებულების ნაწილ-ნაწილ შესრულებას“ შორის ფორმალური ნიშნით მსგავსების გამო, მათი ურთიერთგამიჯვნა ხშირ შემთხვევაში დაკავშირებულია გარკვეულ სირთულესთან, თუმცა, გარიგების ამ ორი სახის გამიჯვნის თვალსაზრისით, გადამწყვეტი უნდა იყოს ის იმანენტური, კონსტიტუციური ნიშნები, რაც მახასიათებელია მხოლოდ “პერიოდულად შესასრულებელი ვალდებულებისთვის” და რაც არ არის დამახასიათებელი „ვალდებულების ნაწილ-ნაწილ შესრულების“ ინსტიტუტისთვის.

საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ პერიოდულად შესასრულებელი ვალდებულება სახეზეა მხოლოდ მაშინ და იმ პირობებში, თუ ეს ვალდებულება დროის სხვადასხვა მონაკვეთში რეგულარულად თავიდან წარმოიშობა და ეს წარმოადგენს მოთხოვნის ბუნებას (მაგ: ქირავნობა, იჯარა, სარჩოს, ალიმენტის გადახდის ვალდებულება და ა.შ.).

ვალდებულების სახეობა დამოკიდებულია ასევე მოთხოვნის წარმოშობის მომენტზე, რაც, თავის მხრივ, განპირობებულია ვალდებულების შესრულების დროით და იმ მომენტით, თუ რამდენი ვალდებულება უნდა შესრულდეს. ვალდებულების შესრულების რამდენი მომენტიც არსებობს, არსებობს იმდენივე ვალდებულება და შესაბამისად, წარმოიშობა იმდენივე მოთხოვნა, ამასთან, როგორც აღინიშნა, მოთხოვნა შეეხება პერიოდულად განმეორებად მოქმედებებს, რომელთა განხორციელებაც უნდა მოხდეს მომავალში.

საკასაციო სასამართლო თვლის, რომ ცალკეული/თითოეული შესრულების პერიოდული ქრონოლოგიური განმეორება არ არის მოთხოვნის ბუნების ნაწილი, პრინციპულია, რომ ვალდებულება დროის სხვადასხვა მონაკვეთში თავიდან წარმოიშვას და მხარეთა შორის არსებული სამართალურთიერთობა არ იძლეოდეს იმის შესაძლებლობას, რომ კრედიტორმა ერთიანად, წინსწრებით მოითხოვოს მოვალისაგან მომავალში შესასრულებელი ვალდებულებები, რა ნაწილშიც საკასაციო სასამართლო იზიარებს კასატორის პოზიციას.

პერიოდულად (რეგულარულად) განმეორებად შესრულებაში მოიაზრება ისეთი შემთხვევები, რომლებიც გულისხმობს ცალკეული შესრულების რეგულარულ, პერიოდულ განმეორებადობას, რომელსაც საწყისი ეტაპიდანვე გააჩნია მოთხოვნის უფლება (BGH NJW2001,1065, VersR 1957, 450,451).

საკასაციო სასამართლო თვლის, რომ ერთიანი ვალდებულების მხოლოდ დროში გაწილვადებული შესრულება საკმარისი არ არის სამოქალაქო კოდექსის 142-ე მუხლის მეორე ნაწილის გამოყენებისთვის. იმისთვის, რომ მოხდეს სამოქალაქო კოდექსის 142-ე მუხლის მე-2 ნაწილით განსაზღვრული ხანდაზმულობის 3-წლიანი ვადის გამოყენება, აუცილებელია დადგინდეს, რომ მხარეთა შორის ჩამოყალიბებული ურთიერთობა მიეკუთვნება პერიოდულად შესასრულებელ ვალდებულებით-სამართლებრივ ურთიერთობას.

საკასაციო სასამართლო კვლავაც ყურადღებას მიაქცევს სს „ბ...ასა“ და გ. ქ-ს შორის 2010 წლის 07 ივნისს გაფორმებული ხელშეკრულების შინაარსს და მიიჩნევს, რომ მხარეთა შორის დადებული მორიგებისთვის (ხელშეკრულებისთვის) არ არის დამახასიათებელი ის ძირითადი ნიშნები, რაზეც ზემოთ მიეთითა. საკრედიტო ხელშეკრულებისგან განსხვავებით, რომელშიც აღინიშნება თანხისა და პროცენტის გადახდის ვალდებულება, შეთანხმებით განსაზღვრულია, რომ გ. ქ-ს უნდა გადაეხადა 5 416 (ხუთი ათას ოთხას თექვსმეტი) ლარი და აენაზღაურებინა იურიდიული მომსახურებისათვის გაწეულ ხარჯი. ამავე შეთანხმებით, ბანკი იტოვებს უფლებას, გადახდის გრაფიკის პირველივე დარღვევის შემთხვევაში, მოითხოვოს თანხის სრული ოდენობით ანაზღაურება. ამდენად, პერიოდულად შესასრულებელი ვალდებულებისგან განსხვავებით, სახეზეა ერთი ვალდებულება, რომელსაც ფიზიკური პირი იხდის ნაწილ-ნაწილ. ცალკეული/თითოეული გადახდის პერიოდული ქრონოლოგიური განმეორება არის ერთი მოთხოვნიდან ნაწარმოები და ვალდებულებისათვის არ არის დამახასიათებელი დროის სხვადასხვა მონაკვეთში თავიდან წარმოშობა.

საკასაციო სასამართლო, მხარეთა შორის შემდგარი გარიგებიდან გამომდინარე, გამორიცხავს ვალდებულებათა სიმრავლეზე მითითებას და თვლის, რომ სახეზეა ერთიანი ვალდებულების დროში გაწილვადებული შესრულება, რის გამოც ვალდებულება ვერ შეფასდება „პერიოდულად შესასრულებელ ვალდებულებად“ და მის მიმართ გამოყენებადია არა სამოქალაქო კოდექსის 142-ე მუხლის მე-2 ნაწილი, არამედ ამავე მუხლის პირველი ნაწილით განსაზღვრული ხანდაზმულობის 10 -წლიანი ვადა.

საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად ცნობის საფუძვლები რეგლამენტირებულია საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 60¹ მუხლით, რომლის პირველი ნაწილი ადგენს: ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ბათილია, თუ იგი ეწინააღმდეგება კანონს, ან არსებითად დარღვეულია მისი მომზადებისა ან გამოცემის კანონმდებლობით

დადგენილი სხვა მოთხოვნები.

საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 32-ე მუხლის პირველი ნაწილის შესაბამისად, ამ კოდექსის 22-ე მუხლში აღნიშნულ სარჩელთან დაკავშირებით სასამართლო უფლებამოსილია გამოიტანოს გადაწყვეტილება ადმინისტრაციული აქტის ბათილად ცნობის შესახებ, თუ ადმინისტრაციული აქტი ეწინააღმდეგება კანონს და ის პირდაპირ და უშუალო (ინდივიდუალურ) ზიანს აყენებს მოსარჩელის კანონიერ უფლებას ან ინტერესს, ან უკანონოდ ზღუდავს მას.

საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 33¹ მუხლი ადგენს, რომ თუ ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ რაიმე მოქმედების განხორციელება ან უარი რაიმე მოქმედების განხორციელებაზე უკანონოა და ის პირდაპირ და უშუალო (ინდივიდუალურ) ზიანს აყენებს მოსარჩელის კანონიერ უფლებას ან ინტერესს, სასამართლო ამ კოდექსის 24-ე მუხლში აღნიშნულ სარჩელთან დაკავშირებით გამოიტანს გადაწყვეტილებას, რომლითაც ადმინისტრაციულ ორგანოს ავალებს, განახორციელოს ეს მოქმედება ან თავი შეიკავოს ამ მოქმედების განხორციელებისაგან. ამდენად, იმისთვის, რომ სასამართლომ ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ განხორციელებული მოქმედება უკანონოდ მიიჩნიოს, უნდა დადგინდეს ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ განხორციელებული მოქმედების (უმოქმედობის) კანონშეუსაბამობა.

საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს აღსრულების ეროვნული ბიუროს 2017 წლის 02 ივნისის №2415 ბრძანება, რომლითაც გაუქმდა თბილისის სააღსრულებო ბიუროს წარმოებაში არსებული A17026194 სააღსრულებო საქმის ფარგლებში აღმასრულებლის მიერ განხორციელებული ყველა სააღსრულებო მოქმედება, თბილისის სააღსრულებო ბიუროს უფროსს დაევალა ამავე სააღსრულებო საქმეში კრედიტორისათვის სააღსრულებო წარმოების დაწყებაზე უარის თქმა და სააღსრულებო ფურცლის, თანდართული დოკუმენტებით უკან დაბრუნება, ეწინააღმდეგება „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონის 35-ე მუხლის პირველი პუნქტის „ე“ ქვეპუნქტს და ემყარება სამოქალაქო კოდექსის 142-ე მუხლის არასწორ გამოყენებას, რის გამოც სახეზეა კანონშეუსაბამობის მოტივით მისი ბათილად ცნობის საფუძველი. იმავე მოსაზრებაზე დაყრდნობით, საკასაციო სასამართლო დასაბუთებულად მიიჩნევს სს „...ის“ მოთხოვნას - მოპასუხე საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს აღსრულების ეროვნულ ბიუროს დაევალოს განახორციელოს კანონით გათვალისწინებული ღონისძიებები თბილისის საქალაქო სასამართლოს მიერ 2011 წლის 01 აპრილს გაცემული №2/3192-10 სააღსრულებო ფურცლის აღსრულების მიზნით და თვლის, რომ სარჩელი ექვემდებარება დაკმაყოფილებას.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 53.1 მუხლის შესაბამისად, იმ მხარის მიერ გაღებული ხარჯების გადახდა, რომლის სასარგებლოდაც იქნა გამოტანილი გადაწყვეტილება, ეკისრება მეორე მხარეს, თუნდაც ეს მხარე გათავისუფლებული იყოს სახელმწიფოს ბიუჯეტში სასამართლო ხარჯების გადახდისაგან. ამდენად, სსიპ აღსრულების ეროვნულ

ბიუროს სს „...ის“ სასარგებლოდ უნდა დაეკისროს სახელმწიფო ბაჟის სახით პირველი ინსტანციის სასამართლოში გადახდილი 100 ლარის, სააპელაციო სასამართლოში გადახდილი 150 ლარის და საკასაციო სასამართლოში გადახდილი 300 ლარის (სულ 550 ლარის) ანაზღაურება.

ს ა რ ე ზ ო ლ უ ც ი ო ნ ა წ ი ლ ი:

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის პირველი მუხლის მე-2 ნაწილით, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლით და

გ ა დ ა წ ყ ვ ე ტ ა:

1. სს „...ის“ საკასაციო საჩივარი დაკმაყოფილდეს;
2. გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2019 წლის 17 აპრილის განჩინება და საქმეზე მიღებულ იქნეს ახალი გადაწყვეტილება;
3. სს „...ის“ სარჩელი დაკმაყოფილდეს;
4. ბათილად იქნეს ცნობილი სსიპ აღსრულების ეროვნული ბიუროს 2017 წლის 2 ივნისის N2415 ბრძანება და მოპასუხეს - საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს აღსრულების ეროვნულ ბიუროს დაევალოს განახორციელოს კანონით გათვალისწინებული ღონისძიებები თბილისის საქალაქო სასამართლოს მიერ 2011 წლის 01 აპრილს გაცემული №2/3192-10 სააღსრულებო ფურცლის აღსრულების მიზნით;
5. საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს აღსრულების ეროვნულ ბიუროს დაეკისროს სს „...ის“ სასარგებლოდ ამ უკანასკნელის მიერ გადახდილი სახელმწიფო ბაჟი - 550 ლარის ოდენობით;
6. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილება საბოლოოა და არ საჩივრდება.

თავმჯდომარე:

ნ. ქადაგიძე

მოსამართლეები:

მ. ვაჩაძე

ნ. სხირტლაძე

